

Рекомендована к.ф.н., доцентом З.Р.Сафіуліною

УДК 615.254:001.891.5:339.13 (477)

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕПАРАТІВ ПРОСТАТОПРОТЕКТОРІВ, ПРЕДСТАВЛЕНИХ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Д.І.Дмитрієвський, М.М.Кобець, Ю.М.Кобець, Е.Ю.Ахмедов, Ю.О.Харькова

Національний фармацевтичний університет

З метою забезпечення доступності для населення ефективних, якісних та безпечних лікарських засобів проведено аналіз асортименту препаратів простатопротекторів, представлених на ринку України. Розглянуто основні тенденції розвитку вітчизняного ринку препаратів, що застосовуються при захворюваннях передміхурової залози. За результатами аналізу складено асортиментний макроконтур цільового сегменту ринку. Асортимент простатопротекторів включає багато фармакотерапевтичних груп, що дає можливість вибору препаратів як для лікарів, так і для пацієнтів.

Хронічний простатит (ХП) та доброякісна гіперплазія передміхурової залози (ДГПЗ) є одними з найбільш розповсюджених захворювань у чоловіків. Останнім часом в Україні, як і в цілому світі, ХП посідає одне з перших місць серед неспецифічних запальних захворювань статевих органів чоловіків репродуктивного віку [5]. Згідно з даними більшості урологів на ХП страждає 30–40% чоловіків. ХП викликає загальне ослаблення організму, зниження потенції, порушення емоційного стану та зниження працездатності, може призводити до безплідності [1, 12]. Останнім часом учені звертають увагу на те, що це захворювання «молодшає». Запалення передміхурової залози з'являється у чоловіків, починаючи з 25 років. У теперішній час ДГПЗ спостерігається у 20% чоловіків віком 40 років, у 70% – віком 60 років [1, 6]. За даними статистики України у 1990 р. кількість людей, які страждають на захворювання органів сечостатевої системи, становила 1224 тис., а у 2010 р. – 2138 тис. (рис. 1).

Світовий фармацевтичний ринок лікарських засобів (ЛЗ), які застосовуються для лікування урологічних хворих, становить понад 200 млн доларів [13]. «Старіння» населення в багатьох країнах призведе до збільшення числа урологічних хворих та зростання потреби в ЛЗ для лікування цієї патології. Останнім часом на фармацевтичному ринку з'являються нові ЛЗ, які поліпшують якість життя урологічних пацієнтів. Для лікування та профілактики захворювань сечостатевої системи використовують лікарські препарати (ЛП) різних фармакологічних груп, у тому числі препарати простатопротектори (ПП) [9, 10].

Серед наукових праць, тісно пов'язаних з напрямом досліджень, провідне місце займають робо-

ти таких учених як З.М.Мнушко [3], І.В.Пестун [3], Г.В.Зайченко [2], І.М.Риженко [2], Л.В.Яковлева [5], Н.Б.Дрьомова [1], О.І.Овод [1] та ін.

За умов насичення вітчизняного фармацевтичного ринку лікарськими засобами потрібно відзначити, що ринок ПП в Україні розвивається, а в аптеках з'являється більш широкий асортимент цієї групи препаратів переважно імпортного виробництва. Ринок ПП є досить перспективним для вітчизняного виробника. Низький відсоток ПП вітчизняного виробництва зумовлює значну фінансову втрату для України.

Метою даної роботи є дослідження вітчизняного ринку ПП, що дозволить скласти уявлення про доступність фармацевтичної допомоги для хворих на ХП та можливості задоволення їх потреб у лікуванні, у тому числі ПП вітчизняного виробництва.

Матеріали та методи

Спостереження за ситуацією на ринку здійснено на підставі контент-аналізу офіційних джерел інформації про ЛЗ простатопротектори: Державний реєстр лікарських засобів України (2011–2012 рр.), Довідник Компендіум 2011 р., Rx-Index-класифікатор ЛП.

Результати та їх обговорення

Оскільки на теперішній час підвищена увага приділяється якості життя хворих, то слід звернути увагу на лікарську терапію хворих на ДГПЗ та ХП. Широке використання медикаментозної терапії цієї категорії хворих пов'язано з появою на вітчизняному фармацевтичному ринку нових ЛП та розширенням показань до даного методу лікування [7, 8].

Для маркетингових досліджень використана концепція, заснована на поетапному аналізі асортименту препаратів для лікування захворювань передміхурової залози по наступних ознаках: АТС-класифікація (анатомо-терапевтично-хімічна класифікація), лікарські форми, країна та фірма-виробник [1, 3, 11]. За результатами аналізу передбачається складання асортиментного макроконтур цільового сегменту ринку з метою задоволення потреб хворих на ХП у лікарському забезпеченні [1]. Проаналізований період склав 2011 р. – I квартал 2012 р. Усього в ході контент-аналізу відібрано 88 торговельних назв (ТН) і 100 лікарських препаратів (ЛП). У табл. 1 наведені результати класифікаційного аналізу ЛЗ.

Згідно з АТС-класифікацією лікарських препаратів для лікування урологічних захворювань перше місце займають препарати групи G04C A – α -ад-

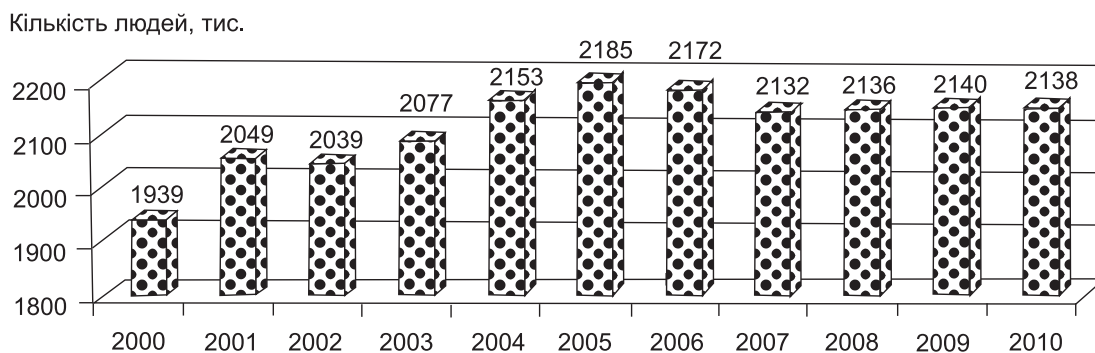

Рис. 1. Кількість людей, які страждають на захворювання органів сечостатевої системи в Україні.

реноблокатори (29,55%), а саме похідні тамсулозину (69,23%); друге місце – G04B X – інші препарати для лікування урологічних захворювань (28,41%); третє – G04C X10 – інші препарати для лікування урологічних захворювань (18,18%); четверте – G04C B – тестостерон-5- α -редуктази інгібітори (11,36%); п'яте – G04C X – інші препарати для лікування ДГПЗ (9,09%); шосте – G04B E30 – комбіновані препарати, що застосовуються при порушенні ерекції (3,41%).

G04C A – найчисельніша група, на частку якої припадає 29,55% по кількості ТН. Сюди відносяться α -адреноблокатори, які представлені трьома діючими речовинами: альфузозин (Дальфаз ретард, Дальфаз СР), тамсулозин (Аденорм, Омнік, Омніпрост), теразозин (Альфатер, Сетегіс, Теразозин-Здоров'я). α -Адреноблокатори впливають на судини передміхурової залози, нормалізують їхній стан, поліпшують кровопостачання.

До групи G04B X відносяться ЛП, які покращують мікроциркуляцію крові в передміхуровій залозі (Біопрост, Вітапрост, Вітапрост форте).

До третьої групи G04C X10 за чисельністю ТН відносяться переважно фітопрепарати (Аденома-гран, Простанорм, Простапол, Простафін, Спеман, та ін.).

До інгібіторів тестостерон-5- α -редуктази (група G04C B) (11,36%) відносяться похідні фінастериду (Аденостерид-Здоров'я, Простан, Пенестер) та дуфастериду (Авотард). Для ринку України є новими ЛЗ групи дуфастериду.

До групи G04C X відносяться рослинні препарати: ЛЗ з насіння гарбуза звичайного (Пепонен, Пепонен Актив, Гарбеол, Супозиторії з олією насіння гарбуза), ЛЗ зі сливи африканської (Пальденан, Таденан), ЛЗ з пальми пілкоподібної (Перміксон, Проста ургенін уно). Дія цих ЛП ґрунтується на дії фітостеролів, що містяться в рослинах. Найменша група за кількістю ТН – 3,41% в структурі асортименту – це комбіновані препарати, що застосовуються при порушенні ерекції (G04B E30). До цієї групи відносяться Імпаза, Йохімбекс-гармонія, Тентекс форте.

Структура асортименту за виробничим показником. В асортименті ПП за показником вмісту діючих речовин є монокомпонентні та комбіновані ЛЗ, які містять декілька компонентів. У цілому асортимент ПП складають монокомпонентні ЛЗ – 80%; частка комбінованих складає 20%.

Характеристика асортименту за країнами-виробниками. Аналіз асортименту у розрізі країн-ви-

Таблиця 1

Структура асортименту ЛЗ ПП за АТС-класифікацією

Код групи	Описання групи	Торговельні назви	
		абс.	частка, %
G04BE30	Комбіновані препарати, що застосовуються при порушенні ерекції	3	3,41
G04B X	Інші препарати для лікування урологічних захворювань	25	28,41
G04C A	α -Адреноблокатори	26	29,55
G04C A01	Похідні альфузозину	4	15,38
G04CA02	Похідні тамсулозину	18	69,23
G04CA03	Похідні теразозину	4	15,38
G04C B	Тестостерон-5- α -редуктази інгібітори	10	11,36
G04C B01	Похідні фінастериду	9	90,0
G04C B02	Похідні дуфастериду	1	10,0
G04C X	Інші препарати для лікування ДГПЗ	8	9,09
G04CX	ЛЗ з насіння гарбуза звичайного	4	50,0
G04CX01	ЛЗ зі сливи африканської	2	25,0
G04CX02	ЛЗ з пальми пілкоподібної	2	25,0
G04C X10	Інші препарати для лікування урологічних захворювань	16	18,18
Всього		88	100,0

Структура асортименту ПП на ринку України за показником країн-виробників

Країна-виробник	Кількість ЛЗ		Рейтинг країни
	всього	частка, %	
Україна	16	22,2	
Зарубіжні країни	56	77,7	
Всього	72	100,0	
Росія	7	9,72	1
Німеччина, Словенія, Франція	по 6×3=18	по 3×8,33	2
Індія, Чехія, Угорщина	по 5×3=15	по 3×6,94	3
Нідерланди	4	5,55	4
Австрія	2	2,77	5
В'єтнам, Болгарія, Мальта, Турція, Румунія, Греція, Італія, Іспанія, Фінляндія, Польща	по 1×10=10	по 10×1,38	6
Всього	56	100,0	

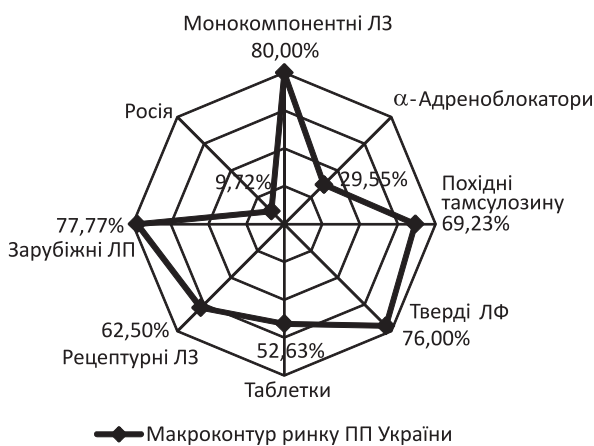

Рис. 2. Макроконтур вітчизняного ринку ПП.

робників показав, що частка ринку українських виробників складає 22,2%, всього зареєстровано пропозиції 19 країн, серед яких за кількістю ЛЗ перше місце належить Росії (9,72%), друге – Німеччині, Словенії, Франції (8,33%), третє – Індії, Чехії, Угорщині (6,94%), четверте – Нідерландам (5,55%), п'яте – Австрії (2,77%) (табл. 2).

Крім того, препарати для лікування захворювань передміхурової залози пропонують фармацевтичні виробники з В'єтнаму, Болгарії, Мальти, Туреччини, Румунії, Греції, Італії, Іспанії, Фінляндії, Польщі.

Характеристика асортименту за видами лікарських форм.

Аналіз показав, що в асортименті ПП існує декілька видів лікарських форм (тверді, рідкі ЛФ для внутрішнього застосування, лікарські засоби для ін'єкцій, м'які ЛФ, препарати з ЛРС), але переваж-

ну кількість складають ЛЗ у вигляді твердих лікарських форм – 76%. Серед них найбільшу частку займають ЛЗ у вигляді таблеток – 52,63%, друге місце належить капсулам – 43,85%.

Проведений аналіз показав, що найменшу частку фармацевтичного ринку України займають препарати для ін'єкцій – 2,66%, а серед твердих ЛФ – гранули та драже по 1,75%. За результатами ситуаційного аналізу розроблено асортиментний контур цільового сегменту українського фармацевтичного ринку – ПП (макроконтур), представлений на рис. 2.

У ході досліджень встановлено, що 80% складають монокомпонентні препарати; 36,11% – α-адреноблокатори; 69,23% – похідні тамсулозину; 76,00% – тверді ЛФ; 52,63% – таблетки; 62,50% – рецептурні ЛЗ; 77,77% – зарубіжні виробники; 9,72% – російські ЛЗ.

ВИСНОВКИ

1. Вивчено асортимент лікарських засобів для профілактики та лікування захворювань сечостатевої системи, представлених на вітчизняному фармацевтичному ринку.

2. На підставі проведеного маркетингового аналізу встановлено, що на фармацевтичному ринку України сформовано цільовий сегмент ПП. Це дозволяє лікарям-урологам підбирати ЛЗ індивідуально для кожного хворого. Макроконтур цільового сегменту ринку може бути використано для вивчення асортименту окремої аптеки (мікроконтур) з метою можливості поповнення асортиментних портфелів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення конкурентоспроможності ПП, удосконалення обізнаності провізорів аптек та оцінку попиту на ЛЗ даної фармакотерапевтичної групи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дремова Н.Б., Овод А.И. // Курский научно-практический вестник «Человек и его здоровье». – 2006. – №3. – С. 41-54.
2. Зайченко Г.В., Риженко І.М., Солдатова Є.О. та ін. // Провізор. – 2008. – №16. – С. 39-41.
3. Мнушко З.Н., Пестун І.В. Теория и практика маркетинговых исследований в фармации. – Х.: Изд-во НФаУ, 2008. – С. 15-22.

4. Харькова Ю.О., Кобець М.М. // *Актуальні питання створення нових лікарських засобів: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молодих учених, 19 квітня 2012 р., Харків.* – Х.: Вид-во НФаУ, 2012. – С. 529.
5. Яковлева Л.В., Сахарова Т.С., Музыка Н.Я. // *Рациональная фармакотерапия.* – 2009. – №4 (13). – С. 55-57.
6. Blackett T. *Brand Medicine: The Role of Branding in the Pharmaceutical Industry* / T.Blackett, R.Robins. – New York Palgrave Macmillan, 2001. – 360 p.
7. Fred R. David. *Strategic Management.* – 8-th ed. – New Jersey: Prentice Hall, 2001. – P. 115.
8. Kolassa E. // *J. of Pharmac. Marketing and Management.* – 2002. – Vol. 14, №3-4. – P. 101-108.
9. Malhotra S., Kondal A., Shafiq N. et al. // *J. of Pharmac. Marketing and Management.* – 2004. – Vol. 16, №4. – P. 97-106.
10. Philip Kotler. *A Frame work for Marketing Management.* – 2-nd ed. – New Jersey: Prentice Hall, 2002. – 508 p.
11. *Rx-index – класифікатор лікарських препаратів* – К.: ВД «Фармацевт практик», 2010. – 1136 с.
12. Velitchka D., Weitz B. // *J. of Marketing.* – 2006. – Vol. 70, №1. – P. 98-103.
13. Wilkie W., Moore E. // *J. of Pharmac. Marketing and Management.* – 2002. – Vol. 14, №3-4. – P. 11-57.

УДК 615.254:001.891.5:339.13 (477)

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРЕПАРАТОВ ПРОСТАТОПРОТЕКТОРОВ, ПРЕДСТАВЛЕННЫХ НА ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

Д.И.Дмитриевский, М.Н.Кобец, Ю.Н.Кобец, Э.Ю.Ахмедов, Ю.О.Харькова

С целью обеспечения доступности для населения эффективных, качественных и безопасных лекарственных средств проведен анализ ассортимента препаратов простатопротекторов, представленных на рынке Украины. Рассмотрены основные тенденции развития отечественного рынка препаратов, которые применяются при заболеваниях предстательной железы. По результатам анализа составлен ассортиментный макроконтур целевого сегмента рынка. Ассортимент простатопротекторов включает большое количество фармакотерапевтических групп, который дает возможность выбора препаратов как для врачей, так и для пациентов.

UDC 615.254:001.891.5:339.13 (477)

MARKETING RESEARCH OF MEDICINES USED IN TREATING DISEASES OF THE PROSTATE GLAND AT THE PHARMACEUTICAL MARKET OF UKRAINE

D.I.Dmitrievsky, M.M.Kobets, Yu.M.Kobets, E.Yu.Akhmedov, Yu.O.Kharkova

With the purpose of providing the population with effective, qualitative and safe medicines analysis of the assortment of medicines used in treating diseases of the prostate gland, which are presented at the market of Ukraine, has been conducted. The basic trends of the domestic market of medicines, which are used in diseases of the prostate gland are considered. By the results of the analysis the assortment macrocontour of a target segment of the market has been made. The assortment of medicines used in diseases of the prostate gland includes a great number of pharmacotherapeutic groups, and it gives the opportunity of choosing medicines both for doctors and for patients.